



Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Ιανουαρίου 2024*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 2008/48/ΕΚ – Συμβάσεις καταναλωτικής πίστης – Άρθρο 8 – Υποχρέωση του δανειστή να ελέγχει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή – Θεραπεία παράβασης λόγω πλήρους εκτέλεσης της σύμβασης πίστωσης – Άρθρο 23 – Αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις – Ακυρότητα της σύμβασης πίστωσης και έκπτωση του δανειστή από το δικαίωμα στην είσπραξη των συμφωνηθέντων τόκων – Απουσία επιζήμιων συνεπειών για τον καταναλωτή – Ενίσχυση ευθύνης των πιστωτικών φορέων και πρόληψη ανεύθυνων πρακτικών κατά τη χορήγηση πιστώσεων σε καταναλωτές»

Στην υπόθεση C-755/22,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Okresní soud Praha-západ (πρωτοδικείο Δυτικής Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 1ης Αυγούστου 2022, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Δεκεμβρίου 2022, στο πλαίσιο της δίκης

Nárokuj s.r.o.

κατά

EC Financial Services, a.s.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Jürimäe, πρόεδρο τμήματος, Ν. Piçarra, Μ. Safjan (εισηγητή), Ν. Jääskinen και Μ. Gavalec, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Richard de la Tour,

γραμματέας: Α. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Nárokuj s.r.o., εκπροσωπούμενη από τον R. Pukl, advokát,
- η EC Financial Services, a.s., εκπροσωπούμενη από τον F. Petráš, advokát,

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek, τη S. Šindelková και τον J. Vláčil,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον P. Ondrůšek και την I. Rubene,

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 133, σ. 66).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Nárókuj s.r.o. και της EC Financial Services, a.s., σχετικά με την ανάκτηση ποσών συνδεόμενων με πίστωση που η τελευταία χορήγησε σε καταναλωτή.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7, 9 και 26 της οδηγίας 2008/48 έχουν ως εξής:
 - «(7) Για να διευκολυνθεί η δημιουργία εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης καθώς και η εύρυθμη λειτουργία της, απαιτείται να προβλεφθεί η θέσπιση εναρμονισμένου κοινοτικού πλαισίου σε ορισμένους βασικούς τομείς. [...]
 - [...]
 - (9) Για να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Κοινότητας και για να δημιουργηθεί γνήσια εσωτερική αγορά, χρειάζεται πλήρης εναρμόνιση. [...]
 - [...]
 - (26) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προαγωγή υπεύθυνων πρακτικών σε όλες τις φάσεις της πιστωτικής σχέσης, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών χαρακτηριστικών της πιστωτικής τους αγοράς. Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν, π.χ., την ενημέρωση και την εκπαίδευση των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων προειδοποιήσεων για τους κινδύνους της μη καταβολής και της υπερχρέωσης. Στη διευρυνόμενη πιστωτική αγορά, συγκεκριμένα, είναι σημαντικό να αποφεύγουν οι πιστωτικοί φορείς τον ανεύθυνο δανεισμό ή τη χορήγηση δανείων χωρίς προηγούμενο έλεγχο φερεγγυότητας, ενώ τα κράτη μέλη θα πρέπει να ασκούν τον αναγκαίο έλεγχο για την αποφυγή τέτοιας συμπεριφοράς και θα πρέπει να καθορίζουν τα αναγκαία μέσα για την κύρωση των πιστωτών σε ανάλογες περιπτώσεις. [...] [Ο]ι

πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να έχουν ατομικά την ευθύνη του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν όχι μόνο τις πληροφορίες που παρέχει ο καταναλωτής κατά την προετοιμασία της αντίστοιχης σύμβασης πίστωσης, αλλά και εκείνες που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας εμπορικής σχέσης. Οι αρχές των κρατών μελών θα μπορούσαν επίσης να παρέχουν κατάλληλες οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές στους πιστωτικούς φορείς. Οι καταναλωτές θα πρέπει επίσης να ενεργούν με σύνεση και να τηρούν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους.»

- 4 Το άρθρο 8 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον καταναλωτή και, εν ανάγκη, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων. Τα κράτη μέλη η νομοθεσία των οποίων απαιτεί από τους πιστωτικούς φορείς να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των καταναλωτών, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων, μπορούν να διατηρήσουν την απαίτηση αυτή.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, εάν τα μέρη συμφωνήσουν να αλλάξουν το συνολικό ποσό της πίστωσης μετά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας προσαρμόζει στα πρόσφατα δεδομένα τα χρηματοπιστωτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του σχετικά με τον καταναλωτή και αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή πριν από οιαδήποτε σημαντική αύξηση του συνολικού ποσού της πίστωσης.»

- 5 Κατά το άρθρο 23 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Κυρώσεις»:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επισύρουν οι παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Οι κυρώσεις που προβλέπονται εν προκειμένω πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.»

Το τσεχικό δίκαιο

- 6 Το άρθρο 86 του zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (νόμου 257/2016 για την καταναλωτική πίστη), όπως τροποποιήθηκε από τον zákona č. 96/2022 Sb. (νόμο 96/2022) (στο εξής: νόμος 257/2016 για την καταναλωτική πίστη), προβλέπει τα εξής:

«(1) Πριν από τη σύναψη σύμβασης καταναλωτικής πίστωσης ή από οποιαδήποτε μεταβολή των εκ της συμβάσεως υποχρεώσεων συνεπαγόμενη σημαντική αύξηση του συνολικού ποσού του καταναλωτικού δανείου, ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή βάσει ουσιωδών, αξιόπιστων, επαρκών και αναλογικών στοιχείων που λαμβάνονται από τον καταναλωτή και, αν είναι αναγκαίο, από βάση δεδομένων που καθιστά δυνατή την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας ή από άλλες πηγές. Ο πιστωτικός φορέας χορηγεί την καταναλωτική πίστωση μόνον εφόσον από την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή δεν προκύψει εύλογη αμφιβολία ως προς την ικανότητά του να εξοφλήσει την πίστωση.

(2) Κατά την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ο πιστωτικός φορέας αξιολογεί ιδίως την ικανότητα του καταναλωτή να καταβάλει τις συμβατικές τακτικές δόσεις

αποπληρωμής, βάσει συγκρίσεως των εισοδημάτων του καταναλωτή προς τις δαπάνες του και βάσει της εξυπηρετήσεως των υφιστάμενων χρεών του. Λαμβάνει δε υπόψη την αξία τυχόν περιουσίας, μόνον εάν από τη σύμβαση καταναλωτικού δανείου προκύπτει ότι η καταναλωτική πίστωση θα αποπληρωθεί, εν όλω ή εν μέρει, από τα έσοδα που θα προκύψουν από την πώληση περιουσίας του καταναλωτή και όχι από τις τακτικές δόσεις αποπληρωμής, ή αν είναι εμφανές από την οικονομική κατάσταση του καταναλωτή ότι αυτός θα είναι σε θέση να αποπληρώσει την καταναλωτική πίστωση ανεξαρτήτως των εισοδημάτων του.»

- 7 Το άρθρο 87, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου έχει ως εξής:

«Αν ο πιστωτικός φορέας χορηγήσει καταναλωτική πίστωση σε καταναλωτή κατά παράβαση του άρθρου 86, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, η σύμβαση είναι άκυρη. Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη αυτεπαγγέλτως την ακυρότητα. Ο καταναλωτής υποχρεούται να αποδώσει το χορηγηθέν κεφάλαιο της καταναλωτικής πίστωσης εντός προθεσμίας ανάλογης προς την οικονομική του ικανότητα.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 8 Καταναλωτής συνήψε καταναλωτική πίστωση ύψους 50 000 τσεχικών κορωνών (CZK) (περίπου 2 000 ευρώ) με την εταιρία JET Money s.r.o., την οποία διαδέχθηκε η εταιρία EC Financial Services. Πριν από τη σύναψη της σύμβασης, ο καταναλωτής παρέσχε ορισμένες πληροφορίες σχετικές με την προσωπική και την οικονομική του κατάσταση. Στη συνέχεια, εξόφλησε την πίστωση καταβάλλοντας συνολικό ποσό 85 000 CZK (περίπου 3 500 ευρώ), το οποίο περιλάμβανε τα παρεπόμενα της πίστωσης έξοδα. Δεν προέβαλε, δε, καμία ένσταση κατά της εν λόγω σύμβασης κατά τη διάρκεια της περιόδου εξόφλησης του δανείου.
- 9 Η Nárøkuj, ενάγουσα της κύριας δίκης, είναι εμπορική εταιρία στην οποία ο καταναλωτής εκχώρησε τις απαιτήσεις που θα μπορούσε να προβάλει κατά του πιστωτικού φορέα βάσει της σύμβασης καταναλωτικής πίστης. Ενώπιον του Okresní soud Praha-západ (πρωτοδικείου Δυτικής Πράγας, Τσεχική Δημοκρατία), αιτούντος δικαστηρίου, η εταιρία αυτή προβάλλει την ακυρότητα της σύμβασης για τον λόγο ότι ο πιστωτικός φορέας παρέβη την υποχρέωσή του να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή. Στο πλαίσιο, δε, της αγωγής της λόγω αδικαιολόγητου πλουτισμού, ζητεί την καταβολή ποσού 35 000 CZK, το οποίο συνίσταται στη διαφορά μεταξύ του κεφαλαίου της εν λόγω πίστωσης και του ποσού που απέδωσε ο καταναλωτής, πλέον νόμιμων τόκων υπερημερίας.
- 10 Η EC Financial Services, εναγομένη της κύριας δίκης, ισχυρίζεται ότι η πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή εκτιμήθηκε επαρκώς και ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν έχουν εφαρμογή στην υπόθεση οι κανόνες περί προστασίας των καταναλωτών, δεδομένου ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη απαίτηση δεν ανήκει πλέον σε καταναλωτή, αλλά σε εμπορική εταιρία.
- 11 Λαμβανομένων υπόψη των επιχειρημάτων αυτών, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, υπό το πρίσμα της οδηγίας 2008/48, μπορεί να επιβληθεί κύρωση σε πιστωτικό φορέα σε περίπτωση που η παράβαση της υποχρέωσης εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης δεν είχε επιζήμιες συνέπειες για τον καταναλωτή. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, καίτοι ορισμένα εθνικά δικαστήρια έχουν δώσει καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό ακόμη και σε περίπτωση στην οποία η επίμαχη πίστωση έχει εξοφληθεί ολοσχερώς και χωρίς αντίρρηση εκ μέρους του καταναλωτή, είναι δυνατή αντίθετη ερμηνεία, στηριζόμενη σε στάθμιση των συμφερόντων των δύο συμβαλλομένων και λαμβανομένου υπόψη του ότι ο καταναλωτής είναι επίσης υπεύθυνος για τη συμπεριφορά του.

- 12 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 έχει ως σκοπό να αποτρέψει το ενδεχόμενο να αντιμετωπίσει ο καταναλωτής οικονομικές δυσχέρειες κατά την αποπληρωμή της πίστωσης και ότι, ως εκ τούτου, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να ελέγξει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή δεν συνιστά τον κύριο σκοπό της οδηγίας, αλλά μέσο προς επίτευξη του σκοπού αυτού.
- 13 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή δεν μπορεί να εκτιμάται μεμονωμένα και μόνον με βάση τα στοιχεία που ζητεί από αυτόν ο πιστωτικός φορέας, αλλά πρέπει να εκτιμάται και αναλόγως του πώς εξελίχθηκε η συμβατική σχέση υπό το πρίσμα του σκοπού προστασίας των καταναλωτών τον οποίον επιδιώκει η οδηγία 2008/48.
- 14 Τέλος, κατά το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ειδικότερα οι αρχές της ασφάλειας δικαίου και της καλής πίστης, στο μέτρο που ο πιστωτικός φορέας που χορήγησε πίστωση σε καταναλωτή, την οποία ο τελευταίος εξόφλησε στη συνέχεια, πρέπει να μπορεί να έχει εμπιστοσύνη στο γεγονός ότι ο καταναλωτής εξόφλησε τη συμβατική οφειλή του με τις πληρωμές του. Κατά το ίδιο πάντοτε, εφόσον ο καταναλωτής δεν υπέστη καμία επιζήμια συνέπεια, δεν είναι αναγκαίο να επιβληθεί κύρωση με μοναδικό σκοπό την πρόληψη.
- 15 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Okresní soud Praha-západ (πρωτοδικείο Δυτικής Πράγας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει η οδηγία [2008/48] ως σκοπό την επιβολή κυρώσεων σε πιστωτικό φορέα λόγω της παράλειψής του να διενεργήσει πλήρη εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ακόμη και στην περίπτωση που ο καταναλωτής έχει εξοφλήσει πλήρως την πίστωση χωρίς να προβάλλει ενστάσεις σχετικά με την οικεία σύμβαση κατά τη διάρκεια της αποπληρωμής της εν λόγω πίστωσης;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Επί του παραδεκτού

- 16 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει ότι το προδικαστικό ερώτημα είναι υποθετικό, επειδή είναι εσφαλμένη η παραδοχή στην οποία στηρίζεται, ήτοι ότι η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του συγκεκριμένου καταναλωτή δεν πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 ή με τις εθνικές διατάξεις που μεταφέρουν τη διάταξη αυτή στην εσωτερική έννομη τάξη. Ειδικότερα, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η εκτίμηση αυτή ήταν πράγματι ανεπαρκής.
- 17 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων που καθιερώνεται με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της εκδοθησόμενης δικαστικής απόφασης, να αξιολογήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης, τόσο την αναγκαιότητα της προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Επομένως, εφόσον τα προδικαστικά ερωτήματα που έχουν υποβληθεί αφορούν την ερμηνεία κανόνα του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται κατ' αρχήν να

αποφανθεί (αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 31ης Ιανουαρίου 2023, Puig Gordi κ.λπ., C-158/21, EU:C:2023:57, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 18 Συνεπώς, η υποβολή των προδικαστικών ερωτημάτων που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης τεκμαίρεται λυσιτελής. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 2022, Volkswagen, C-134/20, EU:C:2022:571, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 31ης Ιανουαρίου 2023, Puig Gordi κ.λπ., C-158/21, EU:C:2023:57, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 19 Τούτο, ωστόσο, δεν ισχύει στην υπό κρίση υπόθεση.
- 20 Πράγματι, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου στηρίζεται στην προκείμενη, την οποία διατύπωσε η Nárókuj και αμφισβητεί η EC Financial Services, ότι η τελευταία παρέβη την υποχρέωσή της να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, όπως προβλέπεται από το άρθρο 86 του νόμου 257/2016 για την καταναλωτική πίστη, μεταξύ άλλων επειδή δεν προέβη σε αξιόπιστο έλεγχο του πραγματικού ύψους των δαπανών του καταναλωτή.
- 21 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η οδηγία 2008/48 δεν αναφέρει εξαντλητικώς τις πληροφορίες βάσει των οποίων ο πιστωτικός φορέας οφείλει να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή (πρβλ. απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, σκέψη 36).
- 22 Κατά συνέπεια, το ζήτημα αν ο πιστωτικός φορέας εκπλήρωσε, υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης της κύριας δίκης, την υποχρέωση που υπέχει από το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 αποτελεί ως επί το πλείστον ζήτημα εκτίμησης των σχετικών απαιτήσεων που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο.
- 23 Ωστόσο, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, να αποφαινεται επί της ερμηνείας του εθνικού δικαίου και να κρίνει αν η ερμηνεία του εθνικού δικαίου από το αιτούν δικαστήριο είναι ορθή, καθόσον, στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, η οποία στηρίζεται σε σαφή διάκριση των λειτουργιών μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, κάθε εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και του εθνικού δικαίου εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστή [πρβλ. αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 2023, CaixaBank (Προμήθεια για τα έξοδα φακέλου), C-565/21, EU:C:2023:212, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 4ης Μαΐου 2023, Bundesrepublik Deutschland (Ηλεκτρονική ταχυδρομική θυρίδα δικαστηρίου), C-60/22, EU:C:2023:373, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 24 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία της οδηγίας 2008/48 ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ακόμη ότι το πρόβλημα που τίθεται είναι υποθετικής φύσεως, κατά την έννοια της νομολογίας που υπενθυμίζεται στη σκέψη 18 της παρούσας απόφασης.
- 25 Επομένως, το προδικαστικό ερώτημα υποβάλλεται παραδεκτώς, εξυπακουομένου ότι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν, στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο πιστωτικός φορέας παρέβη πράγματι την υποχρέωση που υπέχει από το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48.

Επί της ουσίας

- 26 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 8 και 23 της οδηγίας 2008/48 έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας παρέβη την υποχρέωσή του να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, δεν επιτρέπεται να του επιβληθούν οι κυρώσεις που προβλέπει το εθνικό δίκαιο, ήτοι η ακυρότητα της σύμβασης καταναλωτικής πίστης και η έκπτωση από το δικαίωμά του στην είσπραξη των συμφωνηθέντων τόκων, αν η σύμβαση έχει εκτελεστεί πλήρως από τους συμβαλλομένους και ο καταναλωτής δεν έχει υποστεί επιζήμιες συνέπειες εξαιτίας της παράβασης.
- 27 Καταρχάς, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι το γεγονός ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά αποκλειστικώς επαγγελματίες δεν αποκλείει την εφαρμογή της οδηγίας 2008/48 στο πλαίσιο της διαφοράς αυτής. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δεν εξαρτάται από την ταυτότητα των διαδίκων στην οικεία διαφορά, αλλά από την ιδιότητα των συμβαλλομένων στη σύμβαση πίστωσης (απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, σκέψη 20).
- 28 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η απαίτηση που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης στηρίζεται σε υποχρέωση επιστροφής η οποία γεννήθηκε από τη λύση της σύμβασης καταναλωτικής πίστης που συνήφθη μεταξύ ενός καταναλωτή και της JET Money, την οποία διαδέχθηκε η EC Financial Services, καθώς και ότι η απαίτηση αυτή εκχωρήθηκε από τον καταναλωτή στη Nárókuj μετά την εξόφληση της πίστωσης.
- 29 Κατόπιν της διευκρίνισεως αυτής, επισημαίνεται ότι το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά τόσο την ενδεχόμενη θεραπεία προβαλλόμενη παράβασης του άρθρου 8 της οδηγίας 2008/48 λόγω πλήρους εκτέλεσης της σύμβασης πίστωσης όσο και το αν τα μέτρα που προβλέπει το τσεχικό δίκαιο για την επιβολή κυρώσεων λόγω της παράβασης αυτής είναι σύμφωνα με το άρθρο 23 της οδηγίας. Προκειμένου να δοθεί επομένως λυσιτελής απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να εξεταστούν διαδοχικά οι δύο αυτές πτυχές.
- 30 Όσον αφορά, πρώτον, την ενδεχόμενη θεραπεία παράβασης του άρθρου 8 της οδηγίας 2008/48 λόγω πλήρους εκτέλεσης της σύμβασης πίστωσης, υπενθυμίζεται ότι, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και, ειδικότερα, οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος [πρβλ. απόφαση της 8ης Ιουνίου 2023, ΥΥΥ (Έννοια του καταναλωτή), C-570/21, EU:C:2023:456, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 31 Από το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 προκύπτει ότι ο πιστωτικός φορέας οφείλει να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης. Το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει τον προσυμβατικό χαρακτήρα της υποχρέωσης αυτής (πρβλ. απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, σκέψη 45).
- 32 Εντούτοις, από το γεγονός αυτό και μόνον δεν προκύπτει αν και, ενδεχομένως, υπό ποιες προϋποθέσεις, η πλήρης εκτέλεση της σύμβασης πίστωσης μπορεί να θεραπεύσει την παράβαση της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, δεδομένου μάλιστα ότι η οδηγία 2008/48 δεν προσδιορίζει ούτε τον τρόπο με τον οποίον ο πιστωτικός φορέας οφείλει να εκπληρώσει την υποχρέωση αυτή (πρβλ. απόφαση της

18ης Δεκεμβρίου 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, σκέψη 36) ούτε τις υποχρεώσεις που αυτός υπέχει σε σχέση με το αποτέλεσμα της εκτίμησης (πρβλ. απόφαση της 6ης Ιουνίου 2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, σκέψεις 42 και 43).

- 33 Όσον αφορά την εξέταση των σκοπών που επιδιώκει η οδηγία 2008/48, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, όπως προβλέπεται από το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, καθόσον αποσκοπεί στην προστασία των καταναλωτών έναντι των κινδύνων υπερχρέωσης και αφερεγγυότητας, συμβάλλει στην επίτευξη του σκοπού της οδηγίας, ο οποίος, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της 7 και 9, συνίσταται στη θέσπιση, στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, πλήρους και υποχρεωτικής εναρμόνισης σε ορισμένους σημαντικούς τομείς, η οποία θεωρείται απαραίτητη για να εξασφαλιστεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για να διευκολυνθεί η δημιουργία εύρυθμης εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης (αποφάσεις της 27ης Μαρτίου 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, σκέψη 42, και της 5ης Μαρτίου 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, σκέψη 21).
- 34 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι, λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογικής σκέψης 26 της οδηγίας 2008/48, σκοπός της εν λόγω υποχρέωσης είναι να βαρύνει η σχετική ευθύνη τον πιστωτικό φορέα και να αποτρέπεται η εκ μέρους του χορήγηση πίστωσης σε αφερέγγυους καταναλωτές [πρβλ. αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, σκέψη 35, της 5ης Μαρτίου 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, σκέψη 20, και της 10ης Ιουνίου 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, σκέψη 28].
- 35 Επομένως, αφενός, η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να ελέγξει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή αποσκοπεί στην πρόληψη του απλού κινδύνου υπερχρέωσης ή αφερεγγυότητας που προκύπτει από τον ανεπαρκή έλεγχο της ικανότητας και της πρόθεσης του καταναλωτή να εξοφλήσει την πίστωση. Τέτοιες, όμως, οικονομικές συνέπειες της σύναψης σύμβασης πίστωσης για την κατάσταση του καταναλωτή μπορούν να επέλθουν και μετά την εξόφληση της πίστωσης.
- 36 Αφετέρου, η ενίσχυση της ευθύνης των πιστωτικών φορέων και η πρόληψη ανεύθυνων πρακτικών κατά τη χορήγηση πιστώσεων σε καταναλωτές συμβάλλουν σημαντικά στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς καταναλωτικής πίστης. Δεδομένου ότι οι σκοποί αυτοί είναι ανεξάρτητοι από την κατάσταση ή τη συμπεριφορά συγκεκριμένου καταναλωτή, δεν επιτυγχάνονται απλώς και μόνον λόγω της πλήρους εκτέλεσης της σύμβασης πίστωσης που αυτός συνήψε. Κάθε άλλη ερμηνεία θα είχε ως αποτέλεσμα να ευνοείται η εκ μέρους του πιστωτικού φορέα παράβαση της υποχρέωσης που υπέχει από το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 και θα στερούσε από τη διάταξη αυτή την πρακτική της αποτελεσματικότητας.
- 37 Επομένως, η ανάλυση βάσει των σκοπών του άρθρου 8 της οδηγίας 2008/48 οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η παράβαση της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να ελέγξει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή δεν μπορεί να θεραπευθεί με την πλήρη εκτέλεση της σύμβασης πίστωσης και μόνον. Το γεγονός ότι ο καταναλωτής δεν προέβαλε καμία ένσταση κατά της σύμβασης αυτής κατά τη διάρκεια της περιόδου αποπληρωμής δεν ασκεί επιρροή συναφώς.
- 38 Πρέπει επίσης να διευκρινιστεί ότι οι διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στην προηγούμενη σκέψη δεν αναιρούνται από τη σκέψη 279 της απόφασης της 21ης Δεκεμβρίου 2023, BMW Bank κ.λπ. (C-38/21, C-47/21 και C-232/21, EU:C:2023:1014), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι,

καθόσον η εκτέλεση μιας σύμβασης συνιστά τον φυσικό μηχανισμό απόσβεσης των συμβατικών υποχρεώσεων και ελλείψει ειδικών σχετικών διατάξεων, ο καταναλωτής δεν μπορεί πλέον να επικαλεστεί το δικαίωμα υπαναχώρησης που του αναγνωρίζει το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, αφ' ης στιγμής η σύμβαση πίστωσης έχει εκτελεστεί πλήρως από τα συμβαλλόμενα μέρη και, ως εκ τούτου, έχουν εξαλειφθεί οι αμοιβαίες υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση αυτή.

- 39 Πράγματι, το γεγονός ότι, μετά την πλήρη εκτέλεση της σύμβασης πίστωσης, τα συμβαλλόμενα μέρη δεν είναι πλέον σε θέση να επικαλεστούν τις αμοιβαίες δεσμεύσεις που απορρέουν από τη σύμβαση δεν επηρεάζει την ύπαρξη απαίτησης στηριζόμενης σε υποχρέωση επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων η οποία απορρέει από την εφαρμογή εθνικής ρύθμισης που προβλέπει κυρώσεις, σύμφωνα με όσα επιτάσσει το άρθρο 23 της οδηγίας, για την παράβαση της προβλεπόμενης στο άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να ελέγχει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή.
- 40 Όσον αφορά, δεύτερον, τη ρύθμιση του συστήματος των κυρώσεων που επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασης των εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπιστεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8 της οδηγίας 2008/48, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 23 της οδηγίας, το σύστημα αυτό πρέπει να ορίζεται κατά τρόπον ώστε οι κυρώσεις να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές [πρβλ. απόφαση της 10ης Ιουνίου 2021, *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg)*, C-303/20, EU:C:2021:479, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 41 Προς τούτο, η αυστηρότητα των κυρώσεων πρέπει να είναι ανάλογη προς τη σοβαρότητα των παραβάσεων τις οποίες αυτές κολάζουν, διασφαλίζοντας πράγματι αποτρεπτικό αποτέλεσμα, χωρίς ωστόσο να υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 [πρβλ. αποφάσεις της 5ης Μαρτίου 2020, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, σκέψη 26, και της 14ης Οκτωβρίου 2021, *Landespolizeidirektion Steiermark (Μηχανήματα τυχερών παιγνίων)*, C-231/20, EU:C:2021:845, σκέψη 45].
- 42 Καίτοι εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο, το μόνο αρμόδιο να ερμηνεύσει και να εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο, να εξακριβώσει αν, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των περιστάσεων της διαφοράς της κύριας δίκης, οι επίμαχες ενώπιόν του κυρώσεις ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις που εκτίθενται στην προηγούμενη σκέψη, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί προδικαστικής παραπομπής, μπορεί εντούτοις να του παράσχει διευκρινίσεις προκειμένου να το καθοδηγήσει στην εκτίμησή του (πρβλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 2020, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, σκέψεις 27 και 28).
- 43 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, κατά το τσεχικό δίκαιο, η παράβαση της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, όπως προβλέπεται από το άρθρο 86 του νόμου 257/2016 για την καταναλωτική πίστη, επισύρει την ακυρότητα της σύμβασης πίστωσης, όπως προβλέπεται από το άρθρο 87, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, η οποία συνεπάγεται την έκπτωση του πιστωτικού φορέα από το δικαίωμα στην είσπραξη των συμφωνηθέντων τόκων.
- 44 Το αιτούν δικαστήριο καθώς και η EC Financial Services και η Επιτροπή εκτιμούν κατ' ουσίαν ότι, όταν η σύμβαση πίστωσης έχει εκτελεστεί πλήρως χωρίς ο καταναλωτής να έχει υποστεί επιζήμιες συνέπειες, η επιβολή τέτοιας κύρωσης θα ήταν αντίθετη προς την αρχή της αναλογικότητας, καθόσον θα υπερέβαινε το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη των σκοπών της οδηγίας 2008/48.

- 45 Συναφώς, επισημαίνεται ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να λαμβάνουν δεόντως υπόψη, κατά τη θέσπιση κατάλληλου συστήματος κυρώσεων οι οποίες επιβάλλονται σε περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας παραβεί τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2008/48, το μέγεθος της ζημίας που προκάλεσε στον καταναλωτή η συμπεριφορά του πιστωτικού φορέα (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Απριλίου 2015, UPC Magyarország, C-388/13, EU:C:2015:225, σκέψη 58). Όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων μέτρων εξίσου κατάλληλων για την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την οδηγία σκοπών, πρέπει, δυνάμει της αρχής της αναλογικότητας, να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές, εξυπακουμένου ότι, εν πάση περιπτώσει, τα μειονεκτήματα που προκαλούνται από το οικείο μέτρο δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα επαχθή σε σχέση με τους σκοπούς αυτούς (πρβλ. απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli και Ministero dell'Economia e delle Finanze, C-452/20, EU:C:2022:111, σκέψεις 37 και 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 46 Συναφώς, στην περίπτωση κατά την οποία σύμβαση πίστωσης συναφθείσα από καταναλωτή έχει εκτελεστεί πλήρως χωρίς ο καταναλωτής να έχει υποστεί επιζήμιες συνέπειες κατά τη διάρκεια ή κατόπιν της εκτέλεσης αυτής, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 33 και 34 της παρούσας απόφασης, η προβλεπόμενη στο άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 υποχρέωση αποσκοπεί όχι μόνον στην προστασία των καταναλωτών από τέτοιους κινδύνους, αλλά και στην ενίσχυση της ευθύνης των πιστωτικών φορέων και της αποτροπής της χορήγησης δανείων σε μη φερέγγυους καταναλωτές.
- 47 Υπό το πρίσμα του διττού αυτού σκοπού, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, λαμβανομένης υπόψη της ουσιώδους σημασίας που έχει η υποχρέωση αυτή στο πλαίσιο της οδηγίας 2008/48, η παράβαση της μπορεί να επισύρει, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ως κύρωση την έκπτωση του πιστωτικού φορέα από το δικαίωμα είσπραξης των τόκων [πρβλ. απόφαση της 10ης Ιουνίου 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, σκέψεις 39 και 40].
- 48 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, σε υπόθεση που αφορά την ίδια εθνική ρύθμιση με την επίμαχη στην κύρια δίκη, ότι κύρωση η οποία συνεπάγεται, σε περίπτωση παράβασης της υποχρέωσης εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, την έκπτωση του πιστωτικού φορέα από το δικαίωμα είσπραξης των συμφωνηθέντων τόκων συνάδει προς τη σοβαρότητα της παράβασης την οποία κολάζει (πρβλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, σκέψη 30).
- 49 Επισημαίνεται ότι, αφενός, το να εξαρτάται η εφαρμογή μιας κύρωσης που επισύρει την ακυρότητα της σύμβασης πίστωσης, καθώς και την έκπτωση του πιστωτικού φορέα από το δικαίωμά του στην είσπραξη των συμφωνηθέντων τόκων, από την προϋπόθεση ο καταναλωτής να έχει υποστεί επιζήμιες συνέπειες θα μπορούσε να ευνοήσει τη μη τήρηση από τους πιστωτικούς φορείς της υποχρέωσης που υπέχουν από το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48. Πράγματι, οι τελευταίοι θα ενθαρρύνονταν έτσι να μην προβαίνουν σε συστηματική και εξαντλητική εκτίμηση της δανειοληπτικής ικανότητας όλων των καταναλωτών στους οποίους χορηγούν πιστώσεις, πράγμα αντίθετο προς τους σκοπούς της ενίσχυσης της ευθύνης των πιστωτικών φορέων και της πρόληψης των ανεύθυνων πρακτικών κατά τη χορήγηση πιστώσεων σε καταναλωτές. Κατά τα λοιπά, μια τέτοια ερμηνεία θα μπορούσε να θίξει τον πράγματι αποτρεπτικό χαρακτήρα της προβλεπόμενης κύρωσης.
- 50 Αφετέρου, καίτοι η επίμαχη στην κύρια δίκη κύρωση μπορεί αναμφίβολα, στο μέτρο που συνεπάγεται τη λύση της σύμβασης πίστωσης, να έχει σοβαρές συνέπειες για τον πιστωτικό φορέα, το γεγονός αυτό και μόνον δεν συνεπάγεται ότι ο πιστωτικός φορέας θα υποστεί κατ' ανάγκην μειονεκτήματα δυσανάλογα επαχθή σε σχέση με τον διττό σκοπό που επιδιώκει το

άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 ούτε, όπως υποστηρίζει η EC Financial Services με τις γραπτές παρατηρήσεις της, ότι ο κίνδυνος να εκτεθεί στις συνέπειες αυτές ακόμη και μετά την εξόφληση της πίστωσης θα συνιστούσε προσβολή της επιχειρηματικής ελευθερίας.

- 51 Επομένως, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, η αρχή της αναλογικότητας δεν αντιτίθεται στη δυνατότητα κράτους μέλους να επιλέξει ως κύρωση για την παράβαση των εθνικών διατάξεων που μεταφέρουν στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 την ακυρότητα της σύμβασης πίστωσης και την έκπτωση του πιστωτικού φορέα από το δικαίωμα είσπραξης των συμφωνηθέντων τόκων, ακόμη και αν ο καταναλωτής δεν υπέστη επιζήμιες συνέπειες λόγω της παράβασης.
- 52 Κατόπιν των ανωτέρω, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 8 και 23 της οδηγίας 2008/48 έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται στο να επιβάλλονται στον πιστωτικό φορέα, σε περίπτωση που παραβεί την υποχρέωσή του να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, οι προβλεπόμενες από το εθνικό δίκαιο κυρώσεις της ακυρότητας της σύμβασης καταναλωτικής πίστης και της έκπτωσης από το δικαίωμά του στην είσπραξη των συμφωνηθέντων τόκων, ακόμη και αν η σύμβαση έχει εκτελεστεί πλήρως από τους συμβαλλομένους και ο καταναλωτής δεν έχει υποστεί επιζήμιες συνέπειες εξαιτίας της παράβασης.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 53 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόδισης που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Τα άρθρα 8 και 23 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου,

έχουν την έννοια ότι:

δεν αντιτίθενται στο να επιβάλλονται στον πιστωτικό φορέα, σε περίπτωση που παραβεί την υποχρέωσή του να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, οι προβλεπόμενες από το εθνικό δίκαιο κυρώσεις της ακυρότητας της σύμβασης καταναλωτικής πίστης και της έκπτωσης από το δικαίωμά του στην είσπραξη των συμφωνηθέντων τόκων, ακόμη και αν η σύμβαση έχει εκτελεστεί πλήρως από τους συμβαλλομένους και ο καταναλωτής δεν έχει υποστεί επιζήμιες συνέπειες εξαιτίας της παράβασης.

(υπογραφές)